

PEREHDYTY SOPPAAN TUOTTAMINEN SAIRAANKULJETUSYRITYKSELLE

Jenni Heikkinen

Sini Puskala

**Opinnäytetyö
Huhtikuu 2008**

Sosiaali- ja terveysala

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) HEIKKINEN, Jenni PUSKALA, Sini	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 25	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi Perehdytysoppaan tuottaminen sairaankuljetusyritykselle		
Koulutusohjelma Hoitotyön koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) PAALANEN, Kaisu		
Toimeksiantaja(t) Muuramen sairaankuljetus Oy		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa perehdytysopas Muuramen sairaankuljetus Oy:lle, jolla ei ollut aiemmin olemassa olevaa perehdytysmateriaalia. Perehdytysoppaan tavoitteena on palvella uusia työntekijöitä ja opiskelijoita heidän tutustuessaan yritykseen ja sen toimintaan. Opas helpottaa uuden työntekijän työn aloittamista ja auttaa luomaan yrityksestä positiivisen mielikuvan. Työnantaja hyötyy työntekijän perehdyttämisestä, sillä se nopeuttaa työntekijän itsenäisen työskentelyn aloittamista ja vähentää työssä tapahtuvien virheiden määrää.</p> <p>Opinnäytetyön teoreettiseksi viitekehikseksi muodostui työskentely sairaankuljetuksessa sekä perehdyttäminen ja sen merkitys. Työssä keskitytään käsittelemään hyvän perehdytysmateriaalin ominaisuuksia. Opinnäytetyön tekemisessä ei käytetty tutkimuksellisia menetelmiä, vaan työ oli toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tavoitteena oli aikaansaada konkreettinen tuotos.</p> <p>Perehdytysopas toteutettiin kansiomuodossa, sillä siten se soveltui parhaiten käytettäväksi yrityksen ambulanssissa. Yritykselle tehtiin lisäksi oppaasta sähköinen versio, jotta oppaan päivittäminen jatkossa onnistuisi helpommin. Oppaan päivittäminen siirtyi yrityksen tehtäväksi sen jälkeen, kun opas oli luovutettu yhteistyötaholle. Opas laadittiin yhteistyössä yrityksen kanssa ja yhteistyötahon tarpeet huomioiden syksyn 2007 aikana.</p> <p>Tulevaisuudessa perehdytysopasta on mahdollista hyödyntää myös yhtenä osana yrityksen perehdytysohjelmaa, jonka tuottaminen jää vielä yhteistyötahon kehittämishaasteeksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat) perehdyttäminen, perehdytysmateriaali, sairaankuljetus, toiminnallinen opinnäytetyö		
Muut tiedot Perehdytysopas on saatavilla ainoastaan yrityksessä		

Date

21.4.2008

Author(s) HEIKKINEN, Jenni PUSKALA, Sini	Type of Publication Bachelor´s Thesis	
	Pages 25	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Production of the Initiation Manual for the patient transportation		
Degree Programme Degree Programme in Nursing		
Tutor(s) PAALANEN, Kaisu		
Assigned by Muuramen sairaankuljetus Oy		
Abstract <p>The purpose of this bachelor's thesis was to create an initiation manual for the patient transportation company, Muuramen sairaankuljetus Oy. The aim of the initiation manual is to help new staff and students to become acquainted with the company and its operation. The Manual helps new employees in orientation and independent working and reduces mistakes. The Manual also creates a positive image of the company.</p> <p>The theoretical framework for this thesis is connected with working in patient transportation, as well as employee initiation and the significance of this initiation. The focus is on qualities of appropriate initiation materials. In this thesis, no research methods have been used because it is a practical bachelor's thesis. The purpose of the thesis is to create concrete output.</p> <p>The initiation manual was produced in written form for the ambulance of the company. The manual is also available in electronic form because that way updating the manual will be easier in the future. The manual's updating is the company's responsibility after it is delivered to the company. The initiation manual was made in collaboration with the company by listening to their needs during the autumn of 2007.</p> <p>In the future it is possible to exploit the initiation manual in the part of the company's initiation programme. An initiation programme is one of the company's developmental challenges.</p>		
Keywords Initiation, Initiation material, Patient transportation, Practical Bachelor`s thesis		
Miscellaneous The initiation manual is only available on Muuramen sairaankuljetus Oy		

SISÄLTÖ

1 OPAS PEREHDYTTÄMISEN TUEKSI.....	3
2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN TAUSTA.....	4
2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	4
2.2 Perehdyttäminen	5
2.2.1 Perehdyttämiskäsitteen määrittely.....	5
2.2.2 Perehdyttämisen velvoite ja merkitys.....	6
2.2.3 Perehdyttämisen toteutus.....	7
2.3 Sairaankuljetus	8
3 PEREHDYTYSMATERIAALI	8
3.1 Perehdytysmateriaalin muoto.....	9
3.2 Perehdytysmateriaalin sisällön valinta.....	10
3.3 Perehdytysmateriaalin selkeys	10
3.3.1 Sisältö.....	10
3.3.2 Kieliasu.....	11
3.3.3 Ulkoasu	11
3.3.4 Kokonaisuus	12
4 PEREHDYTYSSOPPAAN LAATIMINEN MUURAMEN SAIRAANKULJETUS OY:LLE	13
4.1 Lähtökohdat opinnäytetyölle	13
4.2 Perehdytysoppaan toteutus.....	14
4.2.1 Perehdytysoppaan muoto	14
4.2.2 Perehdytysoppaan sisältö	15
4.2.3 Perehdytysoppaan selkeys	17
4.3 Perehdytysoppaan arviointi.....	17
5 POHDINTA	20
5.1 Opinnäytetyöprosessi	20
5.2 Kehittämisisideat ja jatkotutkimusaiheet	23

LÄHTEET..... 24

LIITTEET VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.

Liite 1. Perehdytysopas Muuramen sairaankuljetus Oy Virhe.
Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

1 OPAS PEREHDYTTÄMISEN TUEKSI

Työskentely terveydenhoitoalalla edellyttää hoitotyöntekijöiltä pohjakoulutuksensa lisäksi jatkuvaa tietojensa päivittämistä ja kouluttautumista. Työn luonne vaihtelee terveyden edistämisestä elintoimintojen ylläpitämiseen, mikä tekee työstä haastavaa ja edellyttää toimijoiltaan vankkaa ammattitaitoa. Työvoimapulan ja lisääntyneen potilasmäärän aiheuttama kiire kasvattaa nykypäivänä työssä tapahtuvien virheiden määrää ja työntekijöiden tyytymättömyyttä työhönsä, minkä vuoksi hoitajan ammatilliseen osaamisen kehittämiseen kannattaa panostaa. Työnantaja voi tukea työntekijänsä ammattitaidon ylläpitämistä ja kehittymistä täydenniskoulutuksella ja asianmukaisella perehdyttämällä. Lepistö (2004, 56) toteaa ”Perehdyttäminen ja työnopastus ovat tärkeimpiä työpaikoilla toteutettavia koulutuksia. Merkitys työmotivaatioon, työn tuloksiin, työturvallisuuteen ja työyhteisön kaikinpuoliseen hyvinvointiin on kiistaton.”

Opinnäytetyömme aiheena on perehdytysoppaan laatiminen sairaankuljetusyritykselle. Toimeksiantaja opinnäytetyöllemme löytyi suoraan työelämästä. Muuramen sairaankuljetus Oy:llä ei ollut aiemmin olemassa olevaa perehdytysohjelmaa eikä perehdytysmateriaalia uuden työntekijän työskentelyn aloittamisen helpottamiseksi. Yritys tarjosi meille mahdollisuutta tehdä opinnäytetyönämme perehdytysopas palvelemaan heidän tarpeitaan.

Perehdyttäminen opinnäytetyömme aiheena oli kiinnostava sen tärkeyden ja ajankohtaisuuden vuoksi. Perehdyttämisen merkitys korostuu varsinkin nyt, kun työntekijöitä rekrytoidaan työelämään heti heidän valmistumisensa jälkeen tai jopa jo opiskelujen loppuvaiheessa. Perehdyttämisen tärkeys on perusteltua myös sairaankuljetusyrityksessä, sillä työnkuvan muuttuminen, pelkästä potilaiden kuljettamisesta paikan päällä tapahtuvaan potilaiden

tutkimiseen ja hoitoon, vaatii työntekijöiltään varmaa ja asiantuntevaa osaamista.

Tämän opinnäytetyön avulla opimme toiminnallisen opinnäytetyön tekemisestä sekä konkreettisen tuotoksen laatimisesta. Perehdytysoppaan tuottamisen kautta saamme käsityksen selkeän opetusmateriaalin suunnittelusta ja tekemisestä. Osaamisemme ja tietämyksemme ensihoidosta lisääntyvät perehdytysoppaaseen hankittavan tietoperustan kautta. Lisääntynyt tieto perehdyttämisestä ja sen eduista hyödyttää meitä tulevaisuudessa toimiessamme työelämässä perehdytettävänä ja perehdyttäjinä. Tietämyksemme perehdyttämisestä voi auttaa meitä jatkossa kehittämään tulevien työpaikkojemme perehdytystä.

2 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallisella opinnäytetyöllä tarkoitetaan opinnäytetyötä, jonka tavoitteena on käytännön toiminnan ohjeistaminen tai järjeistäminen jonkin konkreettisen tuotoksen avulla. Tuotos voi olla esimerkiksi ohjeistus, perehdyttämisopas, portfolio tai jokin tapahtuma. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyy varsinainen tuotoksen toteutus sekä opinnäytetyöraportti, joka käsittelee tuotoksen toteutuksen kuvauksen ja arvioinnin. (Vilka & Airaksinen 2004, 9.) Opinnäytetyöraportoinnista tulee käydä esiin tekijöiden oppineisuus käsiteltävästä aiheesta, kun taas työn toimeksiantajalle tärkeää on varsinainen tuotos käytännön tarpeisiin (Hankkeesta julkaisuksi 2005, 66). Toiminnalliset opinnäytetyöt ovat yleensä toteutustavoiltaan laajoja, jonka vuoksi ne monesti toteutetaankin parityönä (Vilka & Airaksinen 2004, 55).

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei tarvitse välttämättä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä eikä kerätyn aineiston analysoinnin tarvitse olla yhtä tarkkaa ja järjestelmällistä kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä. Sen sijaan tietoa voidaan kerätä esimerkiksi haastattelemalla asiantuntijoita. (Vilka & Airaksinen 2004, 56–58.)

On suositeltavaa, että toiminnallisen opinnäytetyön aiheelle löytyy toimeksiantaja suoraan työelämästä. Työelämästä saadun opinnäytetyön aiheen avulla omaa osaamistaan on mahdollista näyttää laajemmin, jolloin työelämän kiinnostus opinnäytetyöntekijää kohtaan voi herätä ja sitä kautta työllistyminen voi parantua. Toimeksiannettu opinnäytetyö tukee myös ammatillista kasvua, sillä väitetään, että usein työelämän muutokset menevät edellä ja koulutus seuraa perässä. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 16–17.)

2.2 Perehdyttäminen

2.2.1 Perehdyttämiskäsitteen määrittely

Suomen kielessä sanalla perehtyä tarkoitetaan tutustumista, harjaantumista ja tottumista johonkin. Perehtymällä päästään perille jostakin asiasta, tilanteesta tai olosuhteesta. Perehtyä voi myös työvälineiden käyttöön tai ammattiin. (Nykysuomen sanakirja 1992, 262.)

Perehdyttämiseen kuuluvat kaikki tutustuttamis-, ohjaus- ja opetustoimenpiteet, jotka sijoittuvat työhönoton ja oman työskentelyn aloittamisen välille (Kaitila, Mikkonen & Rajala 1994, 129). Perehdyttämisellä tarkoitetaan toimintaa, jonka aikana perehdytettävä oppii tuntemaan uuden työpaikkansa ja sen toimintatavat. Perehdyttämisen avulla myös uudet työtoverit tulevat tutuiksi sekä omaan työhön liittyvät odotukset ja työtehtävät selkiytyvät. (Kangas 2000, 4.) Perehdyttäminen on työntekijän tukemista siihen asti kunnes hän pystyy ottamaan vastuun työtehtävästään ja olemaan tarpeeksi varma omasta osaamisestaan (Laaksonen, Niskanen, Ollila & Risku 2005, 137).

Perehdyttäminen on lyhyenä ajanjaksona tapahtuvaa työnopastusta, jossa työntekijä oppii varsinaisen työn ja, jonka avulla sopeutuu uuteen työympäristöönsä (Mäkisalo 2004, 131). Työnopastus auttaa uutta työntekijää itsenäisen, hyvän ja turvallisen työtavan oppimisessa (Santalahti, Mäkeläinen & Hämäläinen 2005, 3).

2.2.2 Perehdyttämisen velvoite ja merkitys

Työturvallisuuslaki edellyttää, että työntekijä on perehdytettävä työhön, työolosuhteisiin, työvälineisiin ja niiden käyttöön sekä turvallisiin työtapoihin. Lisäksi työntekijä tulee perehdyttää työhön liittyvien vaarojen ja uhkien välttämiseen. Työntekijälle tulee myös antaa tarvittava opastus puhdistukseen ja huoltoon liittyvistä töistä sekä poikkeustilanteista. (Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738, 14§.)

Työntekijä hyötyy perehdyttämisestä, koska se vähentää työhön liittyvää epävarmuutta ja jännitystä. Perehdyttämisen kautta työntekijä sopeutuu työyhteisöön helpommin sekä lisäksi hänen vastuuntuntonsa ja mielenkiintonsa työtä kohtaan lisääntyvät. Perehdyttäminen helpottaa ja nopeuttaa työssä oppimista ja ammattitaidon kehittymistä. Työn sujuvuutta lisää oikeiden työtapojen oppiminen jo heti työsuhteen alussa. (Lepistö 2004, 56.)

Työnantaja hyötyy työntekijän perehdyttämisestä, koska sen avulla uusi työntekijä oppii nopeammin oikeanlaiset työtavat ja sitä kautta työskentelystä tulee sujuvampaa ja itsenäisempää. Tämä edesauttaa myönteisesti työntekijän mielialaa, motivaatiota ja työssä jaksamista. Kaiken tämän seurauksena yrityksen työntekijöiden poissaolot ja vaihtuvuus vähenevät. Perehdyttäminen auttaa luomaan myönteisen yrityskuvan ja positiivisen ensivaikutelman. Positiivinen mielikuva yrityksestä tuo jatkossa yritykselle uusia työntekijöitä, opiskelijoita ja yhteistyökumppaneita. (Kangas 2000, 5-6.) Yksilöllisellä työtehtäviin perehdyttämisellä työnantaja voi lisäksi ylläpitää ja kehittää työntekijän ammattitaitoa (Perttunen, Murtolahti & Miettinen 2003).

Perehdyttämisen kautta uusi työntekijä ja työyhteisö tutustuvat nopeammin toisiinsa sekä sen myötä yhteistyö ja mahdollisten työongelmien ratkaiseminen helpottuu. Hyvä perehdyttäminen lisäksi vähentää virheitä ja tapaturmia, joiden riski on uudella työntekijällä suurempi kuin kokeneemmalla. (Lepistö 2004, 57.) ”Hyvä työhön perehdyttäminen on aina sekä perehdytettävän että koko työyhteisön etu” (Perehdyttäminen ja tiimityö 1992, 8).

2.2.3 Perehdyttämisen toteutus

Perehdyttämisen sisältö ja laajuus tulee harkita aina tapauskohtaisesti. Vakituiseen työsuhteeseen tuleva uusi työntekijä tulee perehdyttää työhön perusteellisesti, kun taas harjoittelujaksolle tulevan opiskelijan perehdytys ei tarvitse olla niin laaja ja kattava, vaan sen tulee sisältää vain opiskelijaa hyödyttävät asiat. ”Työnantajan perehdyttämisvelvoite koskee niin vakinaiseen työsuhteeseen tulevaa kuin lyhytaikaista työsuhdetta ja vuokratyöntekijääkin.” (Santalahti, Mäkeläinen & Hämäläinen 2005, 3.)

Usein työpaikalla perehdytys toteutetaan suunnitelmallisesti perehdyttäjien avulla. Päävastuu perehdyttämisestä kuuluu aina lähimmälle esimiehelle, mutta apuna hänellä voi olla myös muu henkilöstö. (Strömmer 1999, 259.) Perehdyttäjän päätehtävänä on auttaa työntekijää työyksikössä asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Perehdyttäjältä vaaditaan sitoutumista työyksikön arvoihin ja tavoitteisiin. Perehdyttäjän tulee lisäksi olla ammattitaitoinen ja johtamistaitoja omaava. (Heimonen & Voutilainen 1997, 156.) Mäkisalun oppaassa (2004, 131) Väistö (2003) toteaa, että perehdyttäjä on perehdytettävälleen opettaja, roolimalli ja arvioija. Jylhä, Paasio ja Strömmer (1997, 169) toteavat, että esimies on valvojan sijasta valmentaja, joka luo edellytykset työntekijän oppimiselle ja parhaan mahdollisen työpanoksen antamiselle.

Alanteen, Hämäläisen ja Väisäsen (1993, 6) julkaisussa Voutilainen (1992) kokoaa sairaanhoitajan perehdyttämiselle asetetut tavoitteet. Perehdyttämisen jälkeen sairaanhoitaja työskentelee yksilövastuisten hoitotyön periaatteiden

edellyttämällä tavalla, ja huomioi hoitotyössään potilaan ja hänen läheistensä tarpeet, sekä tarvittaessa neuvottelee potilaan hoidosta kokoneempien työtovereiden kesken. Sairaanhoidajan tulisi perehdyttämiskurssin jälkeen kyetä toimimaan työyksikön toimintaohjeiden ja omalle erikoisalalle asetettujen vaatimusten mukaisesti, sekä pystyä soveltamaan koulutuksesta saamia tietoja käytäntöön. Sairaanhoidajalla tulisi lisäksi olla valmiudet suunnitella, toteuttaa ja arvioida toteuttamaansa hoitotyötä.

2.3 Sairaankuljetus

Sairaankuljetuksella tarkoitetaan ammattihenkilön suorittamaa henkilökuljetusta sairaankuljetusajoneuvolla sekä henkilön antamaa ensihoitoa ennen kuljetusta ja kuljetuksen aikana. Ensihoito on asianmukaisen koulutuksen saaneen henkilön tekemä tilannearvio sekä antama välitön hoito, jolla pyritään käynnistämään, ylläpitämään ja turvaamaan potilaan elintoiminnot. Potilaan vointiin pyritään vaikuttamaan perusvälineistöllä, lääkkeillä ja muilla hoitotoimenpiteillä. (Kuisma, Holmström & Porthan 2008, 27.)

Kiireettömällä sairaankuljetuksella tarkoitetaan ennalta suunniteltua, ei-päivystysluonteista kuljetusta, jolloin potilaan vointi sallii useamman tunnin kuljetuksen odottamisen. Kiireellinen sairaankuljetus taas on päivystysluonteista, jossa potilaan voinnin arviointi tai kuljetuksen tarve tulee yllättäen. (Castrén, Kinnunen, Paakkonen, Pousi, Seppälä & Väisänen 2005, 13.)

Yksityinen sairaankuljetusyritys on itsenäisen yrittäjän omistuksessa oleva yritys, joka tuottaa sairaankuljetus palvelut kunnan alueelle kunnan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Suomessa yksityinen sairaankuljetus on suurin sairaankuljetuspalvelujen tuottaja sekä lisäksi se on edullisin sairaankuljetuksen järjestämismuoto. (Esittely 2008.)

3 PEREHDYTYSMATERIAALI

3.1 Perehdytysmateriaalin muoto

Suullisen opastuksen ohella perehdyttämisessä tarvitaan myös hyvin suunniteltua ja toimivaa itseopiskelumateriaalia. Uudelle työntekijälle voidaan antaa jo ennakoon ennen työn aloittamista materiaalia yrityksestä tai tulevasta työstä tutustumista varten. Ennakoon valmistautuminen nopeuttaa ja helpottaa uudessa työpaikassa aloittamista. (Strömmer 1999, 260–261.)

Kirjallinen materiaali tukee asioiden mieleenpainamista ja muistamista. Itseopiskelumateriaaliin ennalta tutustuminen auttaa uutta työntekijää helpommin omaksumaan uutta tietoa suullisessa perehdyttämistilanteessa. Ennakolta materiaaliin perehtyminen auttaa työntekijää aloittamaan tehokkaasti jo heti ensimmäisestä työpäivästä alkaen. (Kangas 2000, 10.) Materiaalin avulla työntekijä voi itsenäisesti tutustua organisaation toimintaan ja työtehtäviin (Asikainen & Niittymäki 2005, 7).

Painotuotteen etuna on käyttäjän mahdollisuus perehtyä materiaaliin itsenäisesti ja haluamaansa tahtiin (Ewles & Simnett 1995, 229). Kirjallisen materiaalin käyttäjä voi myös halutessaan helposti kerrata materiaalissa olevaa tietoa ja palata aiheeseen uudelleen. Kirjallisessa materiaalissa tieto halutusta aiheesta voidaan esittää tiivistetysti. Painotuotteen ensisijaisena tarkoituksena on motivoinnin sijaan välittää tietoa. (Parkkunen, Vertio & Ollonqvist 2001, 9.) Painotuotteiden haittoina voidaan pitää niiden mahdollista katoamista sekä lyhytikäisyyttä (Ewles ym. 1995, 229).

Audiovisuaalisten aineistojen kuten CD-romien, äänitteiden ja videoiden etuna on, että niihin voidaan perehtyä yhdessä muiden kanssa (Parkkunen ym. 2001, 8). Lisäksi niiden käyttäminen voidaan helposti keskeyttää esimerkiksi keskustelun ajaksi. Audiovisuaalisen aineiston avulla voidaan myös helposti kuvata liikkeitä, ääniä ja paikkoja sekä opettaa käytännön taitoja. Audiovisuaalisen aineiston haittoina voidaan pitää sen käyttämiseen vaadittavaa erityisvälineistöä ja sen käytön hallintaa sekä aineiston rikkoutumista. (Ewles ym. 1995, 230–231.)

Perehdytysmateriaalin suunnittelu- ja tekovaiheessa kannattaa sopia kuka päivittää aineiston ja kuinka usein (Kangas 2000, 8). Mäkisalon oppaan (2004, 144) mukaan Christine Hancock (2002) toteaa, että hoitotyöntekijöiltä edellytetään alansa tuoreimman tiedon hallintaa. Hoitotyöntekijät ovat eettisesti vastuussa siitä, että potilaat saavat ajan tasalla olevaan ja tutkittuun tietoon perustuvaa hoitoa. Tutkitun tiedon hyödyntäminen hoitotyössä lisää myös toiminnan tehokkuutta.

3.2 Perehdytysmateriaalin sisällön valinta

Perehdyttämisen kautta uusi työntekijä saa riittävän toimintavarmuuden aloittaessaan uudessa työpaikassa. Perehtymisen aikana työntekijä tutustuu muun muassa työympäristöön, työn sisältöön ja työn tekemiseen liittyviin periaatteisiin. Uutta työntekijää opastetaan lisäksi, kuinka työssä tarvittavia laitteita ja tarvikkeita käytetään sekä missä ne sijaitsevat ja miten niitä huolletaan. Perehdytykseen on hyvä sisällyttää työpaikan turvallisuutta ja siisteyttä koskevat asiat. (Strömmer 1999, 262.) Olennaisena osana perehdytystä ovat myös tiedot työmenetelmistä ja -ajoista sekä viestintäkanavista (Laaksonen ym. 2005, 137).

3.3 Perehdytysmateriaalin selkeys

3.3.1 Sisältö

Hyvän materiaalin laadintaan vaikuttaa se, halutaanko materiaalista tehdä mahdollisimman kattava vai esittää tärkeimmät asiat ytimekkäästi. Sisällön muodostuminen riippuu materiaalille asetetuista tavoitteista. (Parkkunen ym. 2001, 12.) Hyvän materiaalin tietomäärää kannattaa rajata ja esittää materiaalissa vain kaikkein oleellisin. Lukijan vastaanottamiskyky on rajallinen, minkä vuoksi kaikki epäolennainen kannattaa jättää pois. (Parkkunen ym. 2001, 12.)

Materiaalissa oleva tieto tulee olla ajan tasalla olevaa ja virheetöntä. Tiedon tulee olla tutkittuun tietoon perustuvaa, jota vahvistamaan voidaan käyttää

kokemuksellista tietoa. Hyvästä materiaalista käy ilmi materiaalin tuottajien perehtyneisyys aiheeseen. (Mts. 12.)

3.3.2 Kieliasu

Parkkunen ym. oppaan (2001, 10–14) mukaan Ewles & Simnett (1995) ja Wiio & Puska (1993) toteavat materiaalin helppolukuisuuden olevan yksi tärkeimmistä terveystieteiden laatuksista. Helppolukuisuus vaikuttaa lukijan kokemukseen materiaalin hyödyllisyydestä. Luettavuuteen tulee pyrkiä välttämällä monimutkaisia lauserakenteita. Ymmärrettävyys kärsii pitkien ja monimutkaisten lauserakenteiden vuoksi, koska ne rasittavat pikamuistia, joka pystyy käsittelemään kerrallaan vain 5-10 sanaa. Tietopitoiset ja lyhyet lauseet ovat parempia kuin pitkät ja monimutkaiset herättämään lukijan huomion. Luettavuutta parantaa myös hankalien käsitteiden käytön välttäminen. Ennalta tunnettujen käsitteiden käyttö edesauttaa luetun ymmärtämistä ja muistamista. Lisäksi tutut käsitteet helpottavat muodostamaan uusia asiayhteyksiä.

Materiaalin helppolukuisuutta mietittäessä huomiota tulee kiinnittää aktiivin ja passiivin käyttöön. Materiaalin ymmärrettävyyttä voidaan lisätä käyttämällä aktiivia passiivin asemesta. Aktiivin käyttäminen helpottaa lukijan samaistumista aiheeseen, minkä vuoksi aihe tuntuu lukijasta läheisemmältä. Kappalejaolla voidaan myös lisätä materiaalin ymmärrettävyyttä, sillä se helpottaa tekstin hahmottamista sekä ilmoittaa lukijalla, milloin käsiteltävä asia vaihtuu. Helppolukuisuutta lisää materiaalin selkeä rakenne ja looginen kerronnan eteneminen. (Parkkunen ym. 2001, 14.)

3.3.3 Ulkoasu

Materiaalin selkeyttä voidaan lisätä kiinnittämällä huomiota materiaalin ulkoasuun. Harkituilla kirjasintyyppin ja – koon valinnoilla voidaan sisältö saada helpommin hahmotettavaksi, myös yksittäisten sanojen tai lauseiden lihavointi lisää tekstin erottuvuutta. (Parkkunen ym. 2001, 15–17.) Kirjasintyyppillä,

kirjasinkoolla ja eri väreillä voidaan korostaa tekstin pääkohtia tai erityisen tärkeää informaatiota (Ewles ym. 1995, 234).

Materiaalin sisällön selkeyttä voidaan parantaa tekstin sijoittelulla. Väljästi sijoitellusta tekstistä erottuu helposti keskeinen sisältö ja pääkohdat. Tekstin jakaminen otsikoihin ja kappaleisiin helpottavat lukemista. Luettavuus paranee, kun otsikoiden ja kappaleiden rivivälejä suurennetaan. Otsikot erottuvat muusta tekstistä, minkä vuoksi jo pelkkä tekstin silmäily antaa käsityksen tekstin sisällöstä. Lisäksi sisältö voidaan palauttaa helposti mieleen pelkkiä otsikoita silmäilemällä. (Parkkunen ym. 2001, 16–17.)

Kuvituksella kiinnitetään materiaaliin perehtyjän huomio. Kuvat, taulukot ja luettelot tukevat tekstin asiasisältöä ja antavat lisätietoa käsiteltävistä aiheista. Kuvituksen tärkeänä tehtävänä on havainnollistaminen sekä lukijan kiinnostuksen lisääminen. Kuvat toimivat myös asian ymmärtämisen tukena. (Parkkunen ym. 2001, 17.) Parkkunen ym. oppaan (2001, 17–18) mukaan Aarva toteaa, että hankalia asioita on hyvä selventää kuvien avulla, koska tieto välittyy nopeammin kuvien kuin tekstin kautta. Kuvituksen täytyy kuitenkin soveltua materiaalin yleisilmeeseen sekä sopia sisältönsä puolesta asiayhteyteen.

3.3.4 Kokonaisuus

Materiaalia laadittaessa kannattaa määritellä ja rajata kohderyhmä, jolle materiaalia suunnataan. Kohderyhmä määrittää materiaalille asetettujen tavoitteiden lisäksi aineiston sisällön sekä sen, kuinka asiat esitetään. (Parkkunen ym. 2001, 19.)

Jos mahdollista tuotettu materiaali, kannattaa koekäyttää kohderyhmän keskuudessa ennen materiaalin loppuun saattamista. Koekäytöllä voi saada arvokasta tietoa suoraan materiaalin tulevilta käyttäjiltä, minkä avulla materiaalia voidaan vielä muokata käyttäjiään paremmin palvelevaksi. (Parkkunen ym. 2001, 19.)

Parkkusen ym. (2001, 19–20) mukaan ”huomiota herättävä terveystaineisto herättää vastaanottajan mielenkiinnon ja houkuttelee tutustumaan siihen.” Aineiston tulee kiinnittää lukijan mielenkiinto, joten sen ensivaikutelmaan kannattaa panostaa. Ensivaikutelman perusteella lukija tekee päätöksen siitä, haluaako tutustua aineistoon tarkemmin. Tiedollisen annin lisäksi materiaalin aikaansaamat ajatukset ja mielikuvat edesauttavat aineiston havaittavuutta.

Huolellisesti toteutettua aineistoa pidetään luotettavana tietolähteenä ja se herättää luottamusta lukijassaan. Huolellisesta toteutuksesta kertoo hyvä tunnelma ja selkeä kokonaisuus, joka on saatu aikaan kuvilla, väreillä, luotettavuudella, toteutustavalla, esitystyylillä, selkeydellä ja sopivalla tietomäärällä kohderyhmään nähden. Aineiston tunnelmalla on vaikutusta siihen, millaisia ajatuksia aineisto lukijassaan herättää. (Parkkunen ym. 2001, 20–21.)

4 PEREHDYTYSSOPPAAN LAATIMINEN MUURAMEN SAIRAANKULJETUS OY:LLE

4.1 Lähtökohdat opinnäytetyölle

Opinnäytetyön yhteistyötahona toimii Muuramen sairaankuljetus Oy, joka toteuttaa kiireetöntä ja kiireellistä sairaankuljetusta Muuramen ja Korpilahden kuntien alueilla. Yrityksen omistajia ovat sairaanhoitajat Kaikkonen ja Laitila. Yrityksen omistuksessa on kaksi ambulanssia, Muurame 191 ja Korpilahti 191. Yrityksen toiminta vaatii toteutuakseen virka-aikana neljä työntekijää ja muina aikoina kaksi työntekijää. (Laitila 2007.)

Omistajien toive saada apuväline uuden työntekijän perehdyttämiseen oli lähtökohtana opinnäytetyönä tehtävälle perehdytysmateriaalille. Yritykseltä puuttuva perehdytysmateriaali tai järjestelmällinen perehdytysohjelma hidastuttaa uuden työntekijän täysipainoisen työskentelyn aloittamista. (Laitila 2007.)

Yrityksen toiveena on saada sellainen perehdytysmateriaali, jonka avulla uusi työntekijä perehtyy ensin itsenäisesti työyhteisöön ja työhön, minkä jälkeen asioita kerrataan ja tarkennetaan yhdessä perehdyttäjän kanssa. Lisäksi materiaalin halutaan olevan perehdyttäjän muistilista perehdytettävistä asioista sekä helposti saatavilla oleva asioiden tarkistus- ja tietolähde. (Laitila 2007.)

Laitilan (2007) mukaan perehdytyskansion käyttäjiä tulevat olemaan yrityksen uudet työntekijät ja opiskelijat, joilla on jo ennestään terveystietopohjaa. Materiaalin tulee sen vuoksi olla selkeää, mutta sen käyttäjiltä edellytetään kuitenkin jo hoitotyön perusteiden tietämystä. Perehdyttäjinä yhteistyötahonamme olevassa yrityksessä toimii pääasiassa yrityksen omistajat, minkä lisäksi työhön perehtymisessä avustavat kokeneemmat työtoverit.

4.2 Perehdytysoppaan toteutus

4.2.1 Perehdytysoppaan muoto

Perehdytysmateriaalin ambulanssissa tulee olla nopeasti saatavilla oleva sekä helposti mukana kuljetettava. Materiaaliin tulisi voida perehtyä ilman erikoisvälineistöä, kuten tietokonetta tai videoita. Työskentely ambulanssissa on ajoittaista ja välillä on pitkiäkin odotusaikoja, jolloin materiaaliin voi perehtyä itsenäisesti. Työtilanteet tulevat usein yllättäen ja vaativat nopeaa reagointia, jonka vuoksi materiaalin tulisi olla helposti poisloitettavissa sekä myöhemmin taas helposti esille otettavissa. (Laitila 2007.)

Yrityksen perehdytysmateriaalille asettamat toiveet ja perehdytysmateriaalin tuleva käyttöympäristö huomioiden perehdytysmateriaali päädyttiin tuottamaan kansion muodossa. Kansioon tutustuminen on mahdollista itsenäisesti tai yhdessä perehdyttäjän kanssa. Kansion käyttö ei edellytä erityistä välineistöä eikä erityisosaamista, kuten tietokoneen käytön hallintaa. Lisäksi kansio on helppo kuljettaa mukana ja näin ollen se on myös helposti saatavilla.

Kansion muodossa oleva perehdytysmateriaali voidaan lukea joko etenemällä alusta loppuun tai lukija voi selata kansiota ja keskittyä vain tärkeiksi kokemiinsa kohtiin. Kansion suuren tietomäärän vuoksi siihen ei kannata perehtyä lukemalla sitä yhdellä kertaa alusta loppuun. Kansioon on helppo palata jälkikäteen asioiden tarkistamista varten.

Kansiosta pyritään tekemään ulkoasultaan houkuttelevan näköinen, jotta lukijan kiinnostus kansioon perehtymiseen heräisi. Lukijan mielenkiinto herättämään käytetään värillisiä kuvia ja huomiota herättäviä tekstejä kansion kannessa ja selkämyksessä. Yritykselle jäävä sähköinen versio perehdytysoppaasta tehdään ulkoasultaan yhteneväksi kansion kanssa. Kansion kestävyyttä parannetaan laittamalla sivut muovitaskuihin, jolloin sivut pysyvät siisteinä ja ehjinä kauemmin. Sivujen laittamiseen muovitaskuihin laminoimisen sijasta päädyttiin, koska kansion selaaminen on helpompaa, kun sivut ovat muovitaskuissa. Kansion sivut ovat kaksipuolisia, koska siten saadaan kansiosta kirjamaisempi ja tiiviimmän oloinen.

Kansion päivittämisvastuu siirtyy kansion luovuttamisen jälkeen yritykselle itselleen. Perehdytysmateriaali annetaan yrityksen käyttöön myös sähköisessä muodossa, jotta kansion päivittäminen olisi tulevaisuudessa helpompaa valmiille pohjalle. Perehdytysmateriaalin sähköinen muoto toimii lisäksi varmuuskopiona, mikäli alkuperäinen kansion mahdollisesti katoaisi.

4.2.2 Perehdytysoppaan sisältö

Yrityksen asettama tavoite perehdytyskansion sisällölle on, että sen tulee olla tiivis ja selkeä tietolähde. Sen tulee toimia myös uuden työntekijän oppimisprosessin käynnistäjänä. Materiaalin toivotaan herättävän työntekijässä tiedonjanoa, joka saa hänet etsimään aiheista laajemmin tietoa. (Laitila 2007.) Perehdytysmateriaalissa oleva tieto kerätään ajankohtaisista kirjallisista sekä sähköisistä lähteistä, mitä täydentämään käytetään Laitilan kokemuksellista, ammatilliseen osaamiseen perustuvaa tietoa.

Perehdytyskansion halutaan sisältävän yrityksen tärkeinä pitämiä asioita, joita ovat yrityksen ja sen toiminnan esittely sekä muutamia pääkohtia sairaankuljettajan työhön liittyvistä tekijöistä, kuten esimerkiksi ennakoilmoituksen tai lääkärikonsultaation tekeminen. Kansiossa selostetaan tarkemmin missä tilanteissa ennakoilmoitus tai lääkärikonsultaatio tehdään, minne se tehdään sekä mitä sen tulee sisältää. Lisäksi perehdytyskansioon tulee sisällyttää konkreettisesti toiminnassa tarvittavia tietoja, kuten yrityksen ambulanssin välineistö ja sen käyttö sekä lääkkeet ja suonensisäisesti annettavat nesteet. Ambulanssin välineistön, lääkkeiden ja nesteiden luetteloiminen auttaa uutta työntekijää ambulanssin tarvikkeiden oikeaoppisessa täydentämisessä. Sairaankuljettajan työnkuvaan olennaisena osana kuuluu ambulanssin täydentäminen ja siistiminen, minkä vuoksi myös nämä asiat opastetaan perehdytyskansiossa.

Yritys halusi sisällyttää perehdytysmateriaaliin lisäksi joitakin tärkeimpiä tutkimus- ja hoito-ohjeita, jotka valittiin sen mukaan mitkä yritys määritteli tarpeelliseksi niiden yleisyyden tai haasteellisuuden vuoksi. Vertasimme perehdytyskansioon valittuja aihealueita myös opetusministeriön laatimaan selvitykseen Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon (2006), jossa määritellään ensihoitajan osaamisvaatimukset. Ensihoitajan edellytetään osaavan tunnistaa ja antaa ensihoitoa elottomalle, rintakipuiselle, aivoverenkiertohäiriöiselle, mekaanisesti vammautuneelle sekä mielenterveys- ja myrkytyspotilaalle (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 75–76).

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon (2006, 74) selvityksen mukaan ensihoitajan tulee hallita tehtävä- ja kuljetuskoodit. Perehdytyskansion liitteiksi päädyttiin valitsemaan sairaankuljetuskoodit ja yrityksen tärkeimmät hoitolaitostunnisteet sekä selvitys sairaankuljetuksesta -lomake, johon kirjaamista opastetaan perehdytyskansion eri osioiden yhteydessä. Sairaankuljettajan tulee tarvittaessa osata monipotilastilanteessa luokitella potilaat kiireellisyysjärjestykseen hoidon tarpeen mukaan. Luokittelu on haasteellista kokeneellekin sairaankuljettajalle, minkä vuoksi koettiin tärkeäksi perehdyttää uusi työntekijä tähän perehdyttämiskansion avulla.

4.2.3 Perehdytysoppaan selkeys

Laitilan (2007) mukaan perehdytyskansion käyttäjiä tulevat olemaan yrityksen uudet työntekijät ja opiskelijat, joilla on jo ennestään terveystietopohjaa. Materiaalin tulee sen vuoksi olla selkeää, mutta sen käyttäjiltä edellytetään kuitenkin jo hoitotyön perusteiden tietämystä.

Perehdytysoppaan selkeyteen pyritään yksinkertaisten käsitteiden ja ytimekkäiden lauseiden avulla. Vaikeat ja vierasperäiset käsitteet ilmaistaan helpommin ymmärrettävässä muodossa. Tekstistä pyritään saamaan helposti hahmotettava lyhyiden lauseiden ja kappaleiden avulla. Luettavuutta parannetaan luetteloiden ja taulukoiden avulla. Asioiden ymmärtämistä ja mielenkiintoa lisäämään käytetään kuvia. Materiaaliin tulevat kuvat pyritään piirtämään tai ottamaan itse.

Perehdytysoppaan ymmärrettävyyttä lisätään oikean aikamuodon käyttämisellä tekstissä. Perehdytysoppaassa käytetään pääasiassa aikamuotona preesensia passiivimuodossa, mutta joissakin luetteloissa käytetään aktiivimuodon imperatiivia eli käskymuotoa. Imperatiivin käyttö saa tekstin tuntumaan lukijasta henkilökohtaisemmalta ja tekstin sanomaan saadaan tehokkuutta, sillä sanoma iskostuu paremmin lukijan mieleen.

Perehdytysoppaan ulkoasusta pyritään saamaan selkeä kirjasintyyppi ja -koon valinnoilla. Kirjasintyypiksi on valittu Arial, koska se on mielestämme Liukon ja Perttulan (2007, 30) suosittelimista kirjasintyypeistä helppolukuisin ja selkein. Selkeyttä lisätään kirjasinkokoa suurentamalla otsikoissa sekä tekstiä lihavoimalla, jonka avulla voidaan painottaa erityisen tärkeitä asioita. Helppolukuisuutta parannetaan suurentamalla riviväliä yhdestä puoleentoista. Ambulanssissa käytettävien lääkkeiden tiedot kirjoitetaan kuitenkin rivivälillä yksi, koska siten voidaan lyhentää laajan aihealueen pituutta perehdytysoppaassa. Tekstin tiivistäminen lääkkeet-osiossa ei kuitenkaan heikennä luettavuutta, sillä lukija perehtyy lääkkeisiin yksitellen.

4.3 Perehdytysoppaan arviointi

Valmis perehdytysopas pyrittiin saamaan muodoltaan käytännölliseksi ja houkuttelevaksi. Pehmeäkantinen kansio muovitaskuineen tekee kansioista siistin näköisen ja kestävä. Pehmeäkantisuus mahdollistaa kansion säilyttämisen esimerkiksi ambulanssin ovitaskussa. Kansion houkuttelevuuteen kiinnitimme erityistä huomiota. Kansion värinä käytetty punainen toistuu yrityksen vaatetuksessa ja lisäksi punainen on yleisesti esiintyvä ensihoidon yhteydessä käytetty väri. Punainen väri herättää huomiota ja se erottuu helposti ambulanssin sisustuksessa käytetyistä väreistä, harmaasta ja valkoisesta. Perehdytysoppaan etukannen kuvassa esiintyvistä yrityksen ambulanssista löytyi sopiva värimaailma kannen ja päädyn teksteihin. Tekstien väreinä käytetyt keltainen ja oranssi sopivat myös kansion pääväriin, punaiseen.

Perehdytysoppaan sisällön valinta oli haastavin tehtävä, koska oma kokemattomuksemme ensihoidosta ei antanut riittävästi valmiuksia siihen. Sisällön valinnalle emme löytäneet selkeitä perusteluja lähdekirjallisuudesta, minkä vuoksi sisällön valintaa määrittä pääasiassa yhteistyötaho. Emme myös aktiivisesti etsineet ambulanssiin tehtyä perehdytysopasta, sillä valmis malli olisi heikentänyt omaa oppimistamme ja omien ideoittemme syntymistä.

Perehdytysoppaan tuottamisen tuoma kokemus sekä lisääntynyt tieto ensihoidosta ja perehdyttämisestä muuttaisivat jälkikäteen ajateltuna oppaan sisältöä erilaiseksi. Sisällön pääpaino olisi enemmän yrityksessä ja sen toiminnassa eikä niinkään lääkkeissä ja hoito-ohjeissa. Laajoina kokonaisuuksina olevat lääkkeet ja hoito-ohjeet kuluttivat oppaan tekemiseen varattua aikaa, minkä vuoksi sisältö yrityksen toiminnan osalta jäi lyhyeksi.

Myöhemmin ajateltuna hoito-ohjeiden valintaa olisi voinut muuttaa. Osaa hoito-ohjeista olisi voitu tiivistää, kuten esimerkiksi monivammapotilas, suurienergiset vammat ja luunmurtumat olisi voitu yhdistää yhden otsikon alle. Omien kokemustemme pohjalta olisimme halunneet käsitellä hoito-ohjeissa kouristelun sekä hypo- ja hyperglykemian hoitamisen. Ensihoidossa tarvittava hoito-ohjeistus on kuitenkin niin laajakokonaisuus, ettei sen sisällyttämistä perehdytysoppaaseen voida vaatia. Jälkikäteen ajateltuna

perehdytysoppaaseen olisimme halunneet sisällyttää myös tiivistelmät hygieniasta, kirjaamisesta, hälytysajosta ja palkanmaksusta.

Perehdytysoppaan sisällysluettelon avulla lukija saa nopeasti käsityksen siitä, mitä asioita opas sisältää. Sisällysluettelosta lukija löytää helposti etsimänsä kohdan, koska luettelossa on käytetty lihavoitua eri osa-alueiden pääotsikoiden erottamiseksi muista otsikoista.

Perehdytysoppaan selkeys kärsi hieman, kun yritimme saada asiakokonaisuudet järkevään järjestykseen. Yritimme sovittaa yhden asiakokonaisuuden aina yhdelle sivulle tai aukeamalle, jotta käsiteltävä asia olisi esitetty selkeänä kokonaisuutena. Kokonaisuus ei kuitenkaan ole täysin tasapainoinen, sillä osa asioista on esitetty tiiviimmin laajan asiamäärän vuoksi.

Perehdytysoppaan kieli pyrittiin pitämään ymmärrettävänä. Vaikeat, vierasperäiset ja puhekielessä käytetyt sanat käännettiin helpommin ymmärrettävään muotoon, mutta oppaassa esiintyy edelleen joitakin sanoja, joille ei ole olemassa yleisesti käytettyä suomennosta. Myös osa välineistöstä on hoitotyötä tuntemattomalle vierasta. Perehdytysoppaan käyttäjät tulevat kuitenkin olemaan hoitotyön opiskelijoita tai ammattilaisia, minkä vuoksi erikoisvälineiden tarkempaa kuvaamista ei katsottu tarpeelliseksi.

Perehdytysopasta tehdessämme pyrimme säilyttämään oppaassa yhtenäisen ilmeen käyttämällä ennalta sovittuja muotoiluja, kuten kirjasintyyppiä ja sen kokoa. Oppaan tekstissä käytetty Arial-kirjasintyyppi on selkeä ja helppolukuinen. Erilaisten muotoilujen käyttö otsikoissa jaottelee tekstin sopivasti eri osa-alueisiin. Otsikot ovat mielestämme onnistuneita ja kuvaavia, sillä ne kertovat hyvin mitä oheisessa tekstissä käsitellään. Selkeyttä onnistuttiin saamaan myös ytimekkäiden lauseiden, kappaleiden ja luetteloinnin avulla. Asioiden luetteloinnilla pystyttiin paremmin erottamaan tärkeitä asioita muusta tekstistä. Luettelointi selkeytti muun muassa välineiden esittelyä ja kohtia, joissa käsiteltiin useita tärkeitä ja muistettavia asioita, kuten esimerkiksi ennakkoilmoituksessa kerrottavia asioita.

Taulukoiden, kuvien ja piirrosten avulla pyrittiin havainnollistamaan tärkeitä ja hankalia asioita sekä lisäämään lukijan mielenkiintoa. Jälkikäteen ajateltuna taulukoita ja kuvia olisi voinut käyttää runsaamminkin. Ainakin välineistöstä ja välineiden, kuten tyhjiölastojen ja -patjan, käytöstä olisi voinut olla enemmän opastavia kuvia. Samoin yrityksen toimintaa ja tiloja esitteleviä kuvia olisi voinut lisätä perehdytysoppaaseen. Lukijan mielenkiintoa herättämään käytimme aitoja yrityksen toimintaympäristössä otettuja tilannekuvia, joihin saimme kuvien ottajalta käyttöoikeudet. Kuvat välineistöstä ja ambulanssista otimme ja muokkasimme itse. Myös käytetyt taulukot ja piirroset teimme itse eli ne ovat laadittu yksinomaan tätä kyseistä perehdytysopasta varten.

Selkeyden vuoksi lähteitä ei merkitty kappaleiden perään, vaan ne koottiin nähtäväksi perehdytysoppaan loppuun. Lähteiden merkitseminen tekstiin olisi tehnyt tekstistä hajanaisemman ja jopa mahdollisesti katkaissut lukijan ajatuksen kesken kappaleen lukemisen. Lähdeluettelosta opiskelija tai uusi työntekijä löytää helposti ajankohtaista ensihoidon kirjallisuutta, jonka avulla hän voi syventää tietojaan haluamastaan aiheesta.

5 POHDINTA

5.1 Opinnäytetyöprosessi

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa perehdytysmateriaali Muuramen sairaankuljetus Oy:n käyttöön. Yrityksellä ei ollut aiemmin olemassa olevaa perehdytysmateriaalia, minkä vuoksi tehtävänäimme oli laatia yritykselle sen tarpeita vastaava perehdytysmateriaali. Perehdytysmateriaalin tarpeesta puolesta puhuvat monet ajankohtaiset ja ensihoidon työolosuhteiden muuttumisesta kertovat tekijät.

Perehdytysmateriaalin olemassa olo vähentää uusien työntekijöiden perehdyttämiseen kuluvaan aikaa ja sen tarpeellisuus on perusteltua yrityksessä, jossa on toistuvaa työntekijöiden vaihtuvuutta. Työntekijöiden hakeutumista työskentelemään sairaankuljetuksen ulkopuolelle lisää

ensihoidon haastavat ja kuormittavat työolosuhteet. Työskentely ensihoidossa on raskasta työnluonteen ja työn alimitoitettujen palkkauksen vuoksi. Ensihoidossa myös työajat ovat epäsäännöllisiä ja pitkiä. Lisäksi työskentelyn varjopuolena on jatkuva väkivallan uhka, joka on lisääntynyt päihteiden käytön lisääntymisen myötä. Ensihoitoa, niin kuin muutakin hoitotyötä, varjostaa lisääntynyt kiire, mikä aiheuttaa työntekijöissä turhautumista ja tunnetta siitä, että työtä ei ehdi tehdä kunnolla. Ensihoidossa kiirettä lisää ihmisten alentunut kynnys soittaa hätäkeskukseen ja pyytää apua. Yhteiskunnan rakenteen muutoksena näkyvä ikääntyneiden määrän kasvu kasvattaa osaltaan ensihoidon työntekijöiden työmäärää.

Ensihoidon, niin kuin muuallakin hoitotyön, alalla on nähtävissä työvoimapulaa, mikä johtaa juuri valmistuneiden ja jopa opiskelijoiden palkkaamiseen työvoiman ylläpitämiseksi. Perehdytysmateriaalin hyödyntäminen kokemattoman työntekijän perehdytyksessä on yrityksen ja uuden työntekijän etu. Perehdytysmateriaalin tarpeellisuus on perusteltua myös siksi, että ensihoidon työntekijöiltä vaaditaan yhä enenevässä määrin tutkittuun tietoon perustuvaa osaamista. Ensihoidon työntekijöiden työnkuva on muuttunut, pelkästä potilaan hoitolaitokseen kuljettamisesta, paikan päällä tehtävään tilannearvioon ja hoitoon.

Lisäksi työntekijöiden vaihtuvuutta lisää epävarmuus työpaikan säilymisestä, mikä johtuu sairaankuljetusyritysten kilpailuttamisesta. Kunnan tehtävänä on järjestää sairaankuljetus alueellensa. Kunta voi halutessaan kilpailuttaa sairaankuljetuspalvelujen järjestämisen eri toimijoiden kesken. Kunnan valinnan pohjalta määräytyy sairaankuljetuspalvelujen tuottaja kunnan alueelle. Tästä johtuen yksityisen yrityksen toiminta kunnan alueella on riippuvainen kunnan kanssa laaditusta sopimuksesta ja kilpailutuksesta, mikä aiheuttaa joitakin epävarmuustekijöitä yrityksen toimintaan sekä sen työntekijöihin.

Perehdytysmateriaali päädyttiin tuottamaan kansiomuodossa, sillä näin se soveltuu parhaiten käytettäväksi yrityksen toimintaympäristössä. Perehdytysoppaan sisältö valittiin pääasiassa yrityksen toiveiden mukaisesti.

Meidän tehtävänäimme oli etsiä ajankohtaisin tieto sovittuihin aihealueisiin. Meidän vastuullemme kuului myös suunnitella ja tuottaa oppaasta lukijaa houkutteleva, selkeä ja informatiivinen kokonaisuus.

Onnistuimme mielestämme saamaan perehdytysoppaasta mielenkiintoisen ja selkeän tietolähteen, johon lukijan on mukava tutustua yritykseen ja sen toimintaan perehtyessään. Perehdytysopas oli onnistunut myös yhteistyötahonamme olevan yrityksen mielestä, minkä vuoksi voimme olla tyytyväisiä tekemäämme tuotokseen.

Perehdytysoppaan tuottaminen oli työläs ja haastava projekti, mutta erityisen positiivista oli nähdä työnsä tulos ja saada aikaan konkreettinen tuotos, jolle on selkeä tarve työelämässä. Haastavan projektista teki oma kokemattomuutemme ensihoidosta sekä sopivan tietomäärän rajaaminen perehdytysopasta varten. Oikean tiedon löytämiseksi jouduimme tutkimaan laajasti alaan liittyvää materiaalia, mikä lisäsi kuitenkin tietämystämme ensihoidosta.

Opinnäytetyön tekemisen myötä opimme paitsi ensihoidosta myös toiminnallisen opinnäytetyön tekemisestä sekä perehdyttämisen merkityksestä. Toiminnallisen opinnäytetyön tekemisen kautta opimme tuottamaan kirjallista opastusmateriaalia, joka on selkeää ja lukijaa palvelevaa. Saamamme opin avulla materiaalin tuottaminen jatkossa on helpompaa ja ammattitaitoisempaa. Opinnäytetyöprosessin aikana meille selkeni perehdyttämisen merkitys työntekijälle sekä yritykselle. Ymmärsimme, että perehdyttäminen on yrityksen velvollisuus ja suuri osa uuden työntekijän sopeutumisessa yritykseen. Hyvä yritys panostaa perehdyttämiseen, sillä se vähentää uuden työntekijän epävarmuutta ja nopeuttaa itsenäisen työskentelyn aloittamista. Perehdyttämisen myötä aloittelijan virheet vähenevät ja työntekijöiden vaihtuvuus yrityksessä pienenee.

Opinnäytetyön tekeminen ei kuitenkaan ollut aivan ongelmaton. Haasteita aiheuttivat materiaalin löytyminen opinnäytetyöraportin teoriapohjaksi. Perehdyttämisestä löysimme kyllä tietoa, mutta osa lähteistä oli 1990-luvun

alkupuolelta, joten uusin tieto jäi puuttumaan työstämme. Lisäksi useissa tietolähteissä oli käsitelty samoja asioita, minkä vuoksi laajempaa teoriapohjaa työllemme oli vaikea muodostaa. Kirjallisen perehdytysmateriaalin laatimisesta emme myöskään löytäneet kunnollista teoriatietoa, minkä vuoksi käytimme lähteenä Parkkusen, Vertion & Koskinen-Ollonqvistin (2001) Terveysaineiston suunnittelun ja arvioinnin opasta. Perehdytysoppaan sisällön valinnalle oli vaikeaa löytää perusteita lähdemateriaalista, minkä vuoksi sisällön valintaa määrittivät pääasiassa vain yrityksen asettamat vaatimukset.

Vaikeuksia opinnäytetyöprosessin etenemisessä tuotti yhteisen ajan löytäminen opinnäytetyön tekemiselle, sillä molemmilla oli opinnäytetyön tekemisen lisäksi suuntaavanvaiheen opiskeluja ja töitä. Perehdytysoppaan tuottamista pystyimme jakamaan keskenämme ja työskentelemään itsenäisesti omien osioidemme parissa, mutta varsinaisen raportin halusimme kirjoittaa yhdessä, koska halusimme säilyttää raportin tekstin sujuvana ja yhtenäisenä.

Toiminnallisen opinnäytetyön tekeminen oli odottamattoman laaja ja aikaa vievä prosessi, sillä jouduimme tekemään kaksi eri kirjallista työtä, perehdytysoppaan ja raportin sen laatimisesta, sekä etsimään molempiin töihin soveltuvat lähdemateriaalit. Kahden eri työn tekstien muokkaaminen vei paljon aikaa ja etenkin perehdytysoppaan saaminen houkuttelevaksi ja selkeäksi kulutti huomattavan paljon työtunteja.

5.2 Kehittämisideat ja jatkotutkimusaiheet

Suuren osan ajastamme vei hoito-ohjeiden laatiminen, mutta laatimamme ohjeet eivät kuitenkaan yksinään ole täysin käyttökelpoisia työvälineitä. Pelkästään meidän laatimien hoito-ohjeiden perusteella työntekijä ei voi toteuttaa potilaan hoitoa alusta loppuun, vaan tarvitsee tuekseen myös muuta tietämystä esimerkiksi lääkityksestä. Yksi kehittämisideamme onkin hoito-ohjeistuksen laatiminen yhdeksi teokseksi.

Yrityksellä ei ole olemassa olevaa perehdytysohjelmaa ja mekin teimme vain perehdytysoppaan emmekä kokonaista ohjelmaa, minkä vuoksi seuraava

kehittämiskaskel yrityksen työntekijöiden paremmalle perehdyttämiselle voisi olla hyvin suunnitellun perehdytysohjelman laatiminen. Perehdyttämistä voisi myös syventää tuottamalla yrityksen työntekijöille sähköisen oppimisympäristön, johon työntekijä voisi ennen työskentelyn aloittamista tutustua.

Yksi jatkotutkimusaihe voisi olla tutkimus perehdytysoppaan toimivuudesta käytännön työelämässä ja sen palvelevuudesta yrityksen tarpeita ajatellen. Jatkotutkimus voisi selvittää, onko opas hyödyllinen työntekijän perehdyttämisessä vai voitaisiinko sitä parantaa jollakin tavalla?

Lisäksi mieleemme nousi jatkotutkimusaiheiksi selvittää ensihoidossa työskentelevien toiveita ja ajatuksia hyvästä perehdyttämisestä sekä vertailla perehdyttämisen toteuttamista muissa sairaankuljetusyrityksissä tai pelastuslaitoksissa.

LÄHTEET

Alanne, H., Hämäläinen, M. & Väisänen, M-L. 1993. Sairaanhoidajien näkemyksiä hyvästä perehdyttämisestä ja sen merkityksestä. Kuopio: Kuopion terveydenhuolto-oppilaitos.

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. 2006. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24. Viitattu 17.2.2008.

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf?lang=fi>

- Asikainen, N. & Niittymäki, M. 2005. Moninainen perehdytys: Mitä asioita perehdytys pitää sisällään? Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, ammatillinen opettajakorkeakoulu.
- Castrén, M. Kinnunen, A. Paakkonen, H. Pousi, J. Seppälä, J & Väisänen, O. 2005. Ensihoidon perusteet. 3. uud. p. Kuopio: Pelastusopisto.
- Esittely. 2008. Suomen Sairaankuljetusliitto ry. Viitattu 16.4.2008.
<http://www.sairaankuljetusliitto.fi/showpage.php?id=7>
- Ewles, L. & Simnett, I. 1995. Terveystiedon edistämisen opas. Helsinki: Sairaanhoidon koulutuskeskus.
- Hankkeesta julkaisuksi. 2005. Vanhanen-Nuutinen, L. & Lambert, P. (toim.) Helsinki: Edita.
- Heimonen, S. & Voutilainen, P. (toim.). 1997. Dementoituvaa hoitotyötä asiakkaana. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Jylhä, E., Paasio, A. & Strömmer, R. 1997. Menestyvä yritys. Helsinki: Edita.
- Kaitila, A., Mikkonen, H. & Rajala, R. 1994. Työelämäntietoa sosiaali- ja terveysalalle. Juva: WSOY.
- Kangas, P. 2000. Perehdyttäminen palvelualueilla. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.
- Kuisma, M., Holmström, P. & Porthan, K. (toim.) 2008. Ensihoito. Helsinki: Tammi.
- Laaksonen, H., Niskanen, J., Ollila, S. & Risku, A. 2005. Lähijohtamisen perusteet terveydenhuollossa. Helsinki: Edita.
- Laitila, P. 2007. Osakas, Muuramen sairaankuljetus Oy. Keskustelu heinäkuussa 2007.
- Lepistö, I. 2004. Työpaikkakouluttajan käsikirja. 2. uud. p. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.
- Liukko, S. & Perttula, S. 2007. Opinnäytetyön raportointi. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Mäkisalo, M. 2004. Yhdessä onnistumme. Opas työyhteisön kehittämiseen ja hyvinvointiin. Helsinki: Tammi.

Nykysuomen sanakirja. 1992. Toim. M. Sadeniemi. 13. p. Porvoo: WSOY.

Parkkunen, N., Vertio, H. & Koskinen-Ollonqvist, P. 2001. Terveysaineiston suunnittelun ja arvioinnin opas. Viitattu 17.2.2007. Helsinki: Terveyden edistämisen keskus.

http://www.health.fi/content/files/jul_laa_suunnitteluopas.pdf

Perehdyttäminen ja tiimityö. Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämismahdollisuuksia. 1992. Toim. M. Elovainio. Helsinki: Sosiaali- ja terveyshallitus.

Perttunen, J., Murtolahti, M. & Miettinen, M. 2003. Perehdyttäminen osaamisen lisääjänä. Sairaanhoitaja 1, 11–13.

Santalahti, M., Mäkeläinen, J. & Hämäläinen, J. 2005. Opastus lyhytaikaiseen työsuhteeseen. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.

Strömmer, R. 1999. Henkilöstöjohtaminen. Helsinki: Edita.

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738. Viitattu 3.2.2008. FINLEX -Valtion säädöstietopankki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.–2. p. Helsinki: Tammi.